

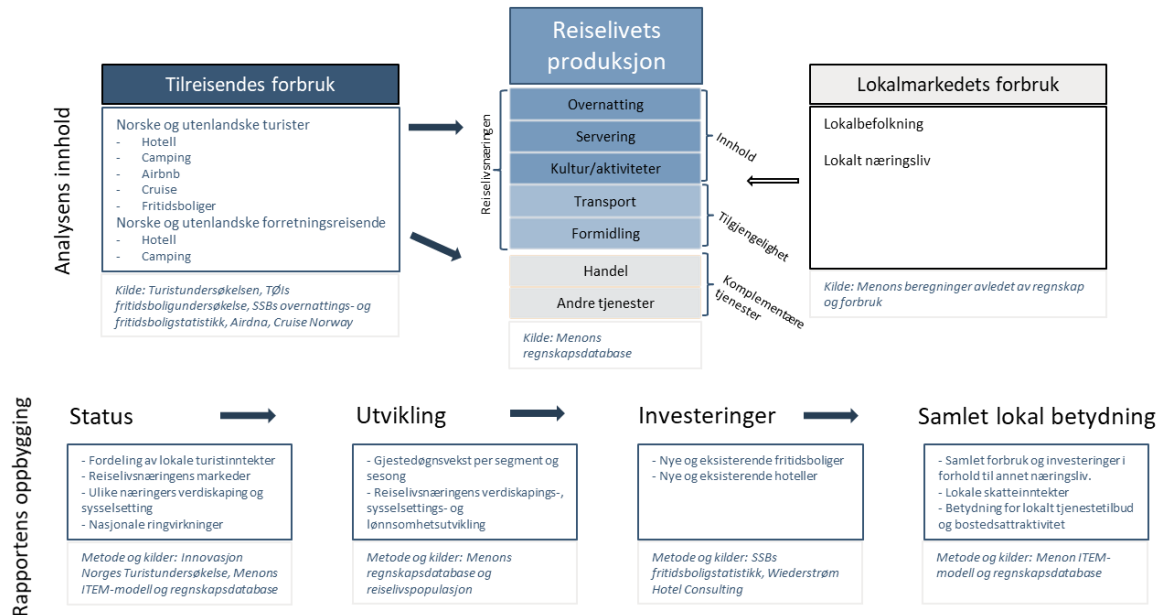
Ringvirkningsanalyse av reiselivet i Lofoten og Vesterålen

Kilde: iStockPhoto

Rapportens innhold og oppbygging

Rapporten er en av ni caserapporter Menon gjennomfører på vegne av NHO Reiseliv 2019. Formålet med rapportene er å kartlegge og analysere tilreisendes forbruk, lokalmarkedets betydning og reiselivets produksjon. Vi sammenstiller en rekke kilder og metoder for å gi en best mulig oversikt over reiselivets betydning for lokal verdiskaping og sysselsetting i Lofoten og Vesterålen.

Vi opererer med fire segmenter av norske og utenlandske turister og feriereisende, vi kartlegger verdiskaping i innholdsbransjene, transport og formidling samt andre næringer og underleverandører, og vi viser utviklingen i både turismen og næringslivet over tid.

Metoder og kilder

Menon har utviklet en **økonomisk beregningsmodell for reiseliv** for å kunne estimere ringvirkninger av **tilreisendes lokale forbruk**. Modellen henter inn informasjon fra overnattingsstatistikk, Innovasjon Norges Turistundersøkelse, Menons regnskapsdatabase (Regnskapsregistrene i Brønnøysund), samt nasjonalregnskapstall og næringskryssløp fra SSB.

Vi legger beregningene av antall gjestedøgn etter overnattingsform og segment til grunn for beregningene av økonomiske effekter. Deretter benyttes informasjon om gjennomsnittlig døgnforbruk fra Turistundersøkelsen. Vi omregner totalt forbruk (omsetning) i ulike vare- og tjenestekategorier til verdiskapings- og sysselsettingstall ved hjelp av **Menons regnskapsdatabase**. Databasen inneholder regnskapsinformasjon for alle foretak i Norge med plikt til å levere regnskap til Brønnøysundregistrene, og har blitt utviklet gjennom flere år. Herfra trekker vi ut informasjon om samtlige reiselivsbedrifter i Norge, basert på de ulike bransjene som til sammen utgjør **reiselivsnæringen** (overnatting, servering, transport, formidling og opplevelser).

I denne rapporten viser vi også **utviklingen i reiselivsnæringen**. Her bruker vi regnskapstall fra de lokale bedriftene i reiselivsnæringen.

Vi får ulike tall ut fra de ulike datakildene og metodene vi bruker. Vi beregner blant annet verdiskaping både avledet av de **tilreisendes beregnede forbruk** og i de **rapporteringspliktige reiselivsbedriftene**.

En stor fordel med regnskapsdatabasen er at den inneholder avdelingsdata, det vil si at bedrifter som har avdelinger registrert lokalt, men som eventuelt har hovedkontor andre steder, også er inkludert. På denne måten får vi synliggjort den verdiskapingen og sysselsettingen som faktisk finner sted lokalt, uavhengig av hvor foretaket har valgt å lokalisere hovedkontoret. I tillegg blir sysselsetting og verdiskaping fordelt på fylker og regioner på en riktigere måte. Informasjonen går tilbake til 2004.

Status for reiselivet i Lofoten og Vesterålen

Internasjonalt kjent reiselivsdestinasjon

Lofoten er en øygruppe i Nordland fylke som ligger på 67. og 68. breddegrad, vest i havet nord for Polarsirkelen. Distriktet består av seks kommuner med om lag 24 000 innbyggere. Nord for Lofoten ligger Vesterålen med sine 30 000 innbyggere fordelt på fem kommuner. Regionen har et relativt lite areal, men på grunn av øystrukturen og topografi tar det fire timer å kjøre fra Leknes i sør til Andenes i nord.

Fiske har historisk vært Lofoten og Vesterålens viktigste næringsvei. Dette gjenspeiles i de mange rorbuer som finnes i fiskevær langs hele øygruppen. I dag er mange rorbuene tilrettelagt for reiselivsvirksomhet.

Lofoten og Vesterålen er vakkert og fremstilles som noe av det mest attraktive Norge har som reiselivsdestinasjon. Sykling, alpinkjøring, kajakkpadling, fiske, hvalsafari, dykking og fjellturer er noen av de mest populære aktivitetene. Destinasjonen er også internasjonalt kjent for fjellklatring og surfing.

Særpreget, muligheter og utfordringer for reiselivet i Lofoten og Vesterålen

Særpreget

- Øyriket kan by på verdenskjent arktisk natur, kulturopplevelser, nordlys, fjell- og klatreturer, fisk- og sjøliv, surfing og skiaktiviteter.
- Regionen har en høy andel campingturister fra inn- og utland.
- Regionen har fire lokale flyplasser i tillegg til Evenes. Fem flyplasser som betjener et relativt lite areal er et høyt antall i nasjonal sammenheng.

Muligheter

- Muligheter for å promotere og synliggjøre øyriket som en helårsdestinasjon.
- Mer vinterturisme muliggjør større hotellkapasitet på sommeren.
- Vedtatt igangsettelse av Hålogalandsvei korter ned avstanden fra Evenes til Lofoten/Vesterålen med 45 min og gjør området mer tilgjengelig.
- Eventuell ny flyplass som tar ned store fly vil skape bedre tilgjengelighet.

Utfordringer

- Øy-struktur og komplisert topografi gjør tilkomsten mer tidkrevende.
- Få besøkende og lav kapasitetsutnyttelse på vinteren.
- Sprengt hotellkapasitet på sommeren.
- Tilstrømmingen av turister på sommeren gjør at «people pollution» oppleves som et problem blant lokalbefolkningen.

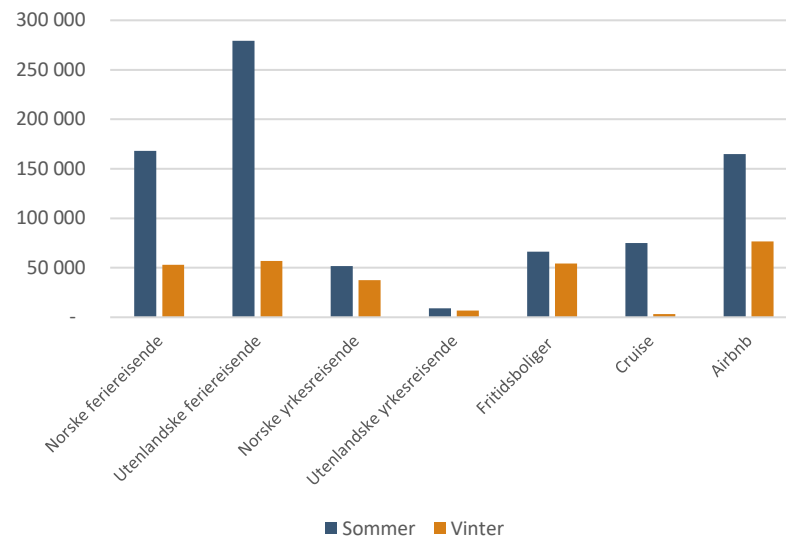
I Lofoten og Vesterålen tilbringes nesten 75 prosent av gjestedøgnene på sommeren

Vi har sammenstilt kommersielle gjestedøgn på hotell, camping og hyttegjeng, med data fra Airbnb, fritidsboliger og antall cruisegjester. Totalt finner vi at det var om lag 1,1 million gjestedøgn og cruiseturister i 2018.

Til tross for økt vekst i antall tilreisende på vinteren de siste årene, er det klart flest som kommer til Lofoten og Vesterålen på sommeren. Sommerturistene står for hele 75 prosent av gjestedøgnene i 2018 og består i hovedsak av feriereisende. Sommersesongen strekker seg for øvrig fra mai til oktober, mens vintersesongen varer fra november til april.

Det var 290 000 kommersielle gjestedøgn på hotell i Lofoten og Vesterålen i 2018. Utlendingene stod for 40 prosent av gjestedøgnene, en høyere andel enn i Nord-Norge (30 prosent) og landet samlet sett (29 prosent). Begrenset hotellkapasitet har bidratt til at flest gjestedøgn tilbringes på campingplasser i øydistriktet. Av samme grunn har også Airbnb blitt en svært populær overnattingsform, med om lag 240 000 gjestedøgn i 2018.

Antall gjestedøgn per segment og sesong 2018. Cruise er dagsbesøkende med overnatting på skip. Kilde: Menon og Statistikknett

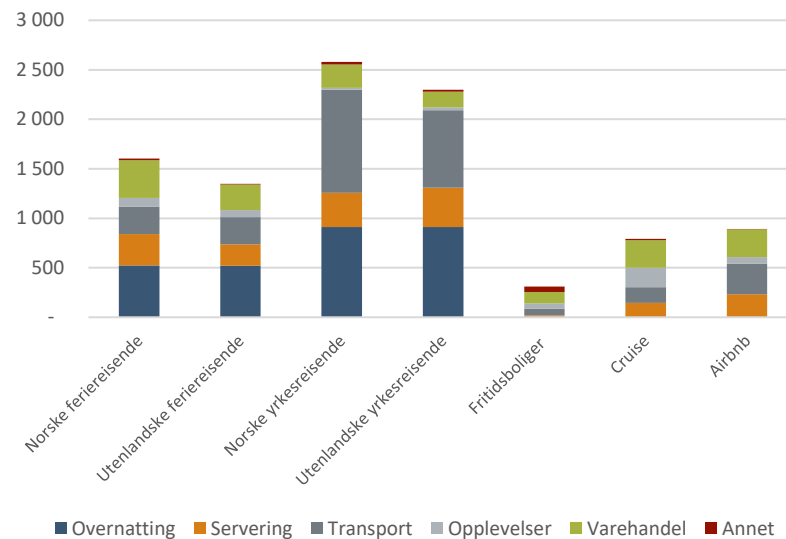
Yrkesreisende har høyest døgnforbruk, cruisepassasjerer og fritidsboligeiere har lavest

Innovasjon Norges Turistundersøkelse og hotellenes losjiinntekter ligger til grunn for beregningene av forbruk i denne analysen. I Turistundersøkelsen intervjues et stort antall reisende på forskjellige destinasjoner om blant annet om hvor mye penger de har brukt på reisen.

Beregnet døgnforbruk for ulike segmenter vises i figuren til høyre. Vi ser at yrkesreisende bruker mest, og at nordmenn bruker noe mer enn utlendinger. Norske yrkesreisende i Lofoten og Vesterålen bruker over 2500 kroner per døgn. Eiere av fritidsboliger har det laveste forbruket, med i overkant av 300 kroner per døgn. Det skyldes i hovedsak at de ikke bruker penger på overnatting, men de beregnes også å legge igjen mindre penger enn andre på de fleste forbrukskategorier unntatt opplevelser og varehandel.

Det er usikkerhet forbundet med tallene. Tallene er basert på selvrapportert forbruk, en mulig feilkilde i seg selv, og man kan ikke være helt sikker på å ha intervjuet et representativt utvalg. Intervjuene ble i stor grad foretatt ved kommersielle overnattingssteder, og treffer trolig best for hotellgjester.

Gjennomsnittlig døgnforbruk fordelt på forbrukskategorier. Kilde: Innovasjon Norges Turistundersøkelsen 2013-2016, bearbeidet av Menon

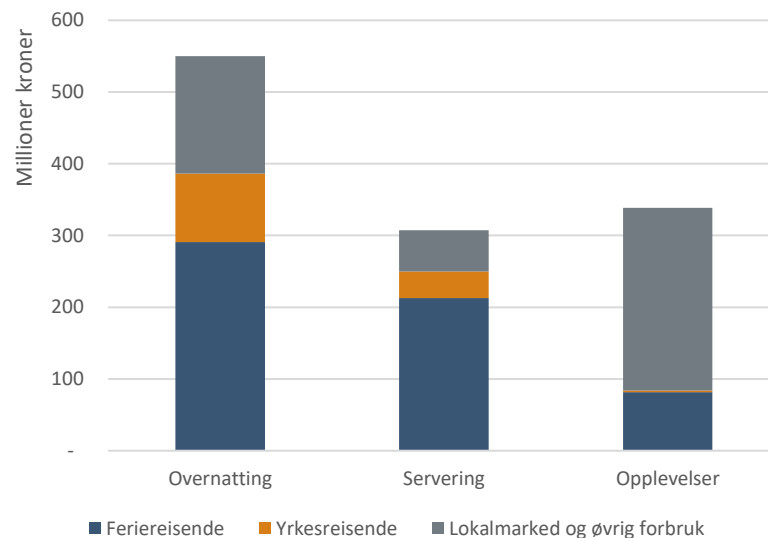
Feriereisende til Lofoten og Vesterålen bruker relativt mye penger på overnatting og servering

Vi beregner at tilreisende legger igjen drøyt 700 millioner kroner i forbruk innen overnatting, servering og opplevelser. Bransjene som tilbyr disse reiselivsproduktene betegnes som innholdsbransjene. I Lofoten og Vesterålen står de feriereisende for omtrent halvparten av innholdsbransjenes samlede inntekter. Høye hotellpriser gjør at også de yrkesreisende bruker klart mest penger på overnatting.

Til tross for at tilreisende står for en stor andel av den beregnede omsetningen, finner vi også at næringen får en del inntekter fra lokalmarked og andre markeder. Innen opplevelser står inntekter fra lokalbefolkning og andre markeder for over halvparten av omsetningen. Museum Nord er blant de største opplevelsesaktørene og en stor andel av omsetningen kommer her fra lokalbefolkning og det offentlige.

Estimatene er funnet ved å beregne tilreisendes forbruk ut fra gjestetatistikk og forbruksundersøkelser på hva de tilreisende bruker på overnatting, servering og opplevelser sett opp mot total omsetning i de rapporteringspliktige foretakene i Menons regnskapsdatabase.

Beregnet omsetning fra tilreisende i 2018 sammenliknet med total omsetning i reiselivets innholdsbransjer i 2017. Millioner kroner.

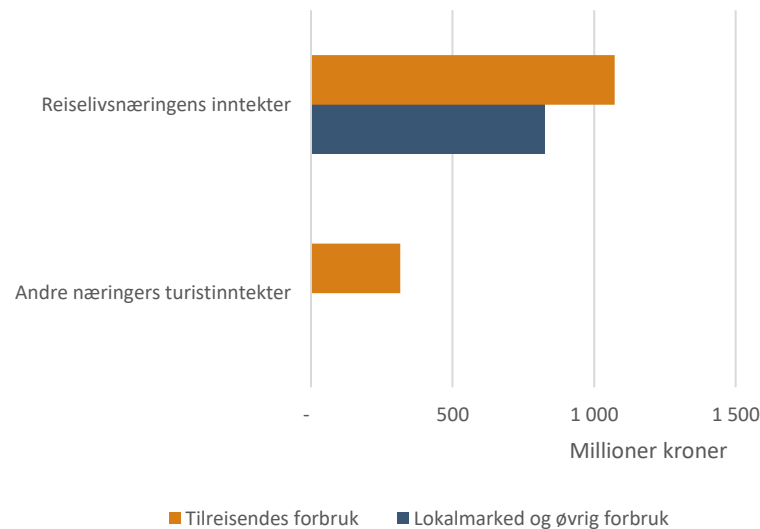

Reiselivsnæringen og andre næringer deler på nesten 1,7 milliarder kroner i omsetning fra tilreisende

Vi beregner at tilreisende til Lofoten og Vesterålen i 2018 la igjen omtrent 1,4 milliarder kroner noe som utgjør nesten 1300 kr i gjennomsnitt per gjestedøgn. 1,1 milliarder kroner tilfaller reiselivsnæringen, og 315 millioner kroner tilfaller handelsnæringen og andre tjenester.

Vi finner at inntektene fra tilreisendes forbruk tilsvarer om lag 25 000 kroner i inntekter per innbygger i regionen. Dette er høyere enn det vi finner for andre reiselivsdestinasjoner som Ålesund og Bergen, men vesentlig mindre enn utpregede reiselivsdestinasjoner som Hallingdal og Trysil. Tilsvarende tall for Trysil er 190 000 kroner per innbygger.

Beregnet forbruk fra tilreisende og andre, i reiselivsnæringen og andre næringer.
Omsetning i millioner kroner.

75 prosent av omsetningen fra de tilreisende kommer i sommersesongen, og utenlandske turister utgjør den største gruppen

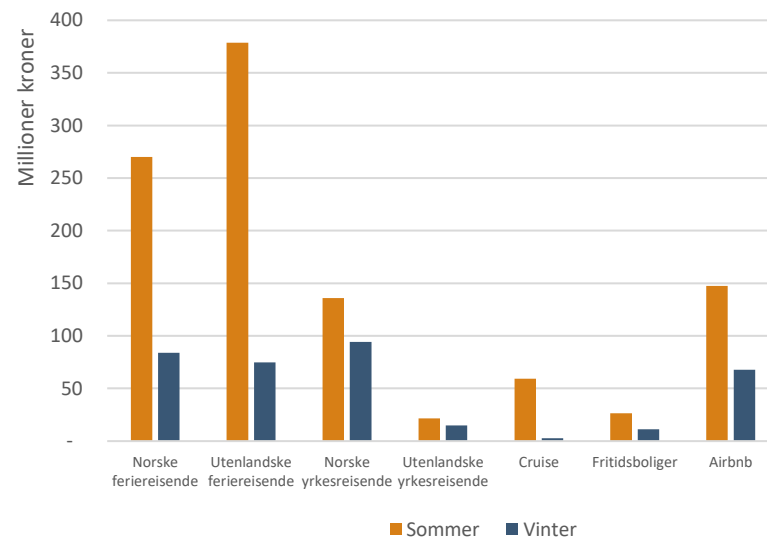
Reiselivsnæringen i Norge har utfordringer knyttet til sesongvariasjoner i turistetterpørselen. I sommermånedene juni, juli og august øker etterspørselen kraftig, med en klar topp i juli. Skjev sesongstruktur er også en utfordring i Lofoten og Vesterålen. Selv med en god vintervekst de siste årene, kommer omtrent 70 prosent av omsetningen fra tilreisende i sommersesongen som strekker seg fra mai til oktober.

Vi beregner at de høyeste inntektene, over 36 prosent av tilreisendes samlede omsetning, kommer fra utenlandske feriereisende (ved kommersiell overnatting) alene. Også norske feriereisende står for en betydelig del av omsetningen, med 26 prosent.

Selv om det ankom rundt 75 000 cruisepassasjerer i 2018 beregnes det at cruiseturistene kun stod for 6 prosent av reiselivs-omsetningen til destinasjonen. Den lave andelen overrasker derimot ikke, cruisereiser inkluderer både overnatting og servering, og forbruket i land er lavere enn for andre segmenter.

Yrkesreisende og Airbnb-gjester stod for om lag 15 prosent av omsetningen i 2018 hver for seg.

Beregnet omsetning fra tilreisende i 2018 fordelt på sesong, marked og formål. Sommersesongen definerer vi som mai-oktober, og vintersesongen som november-april.

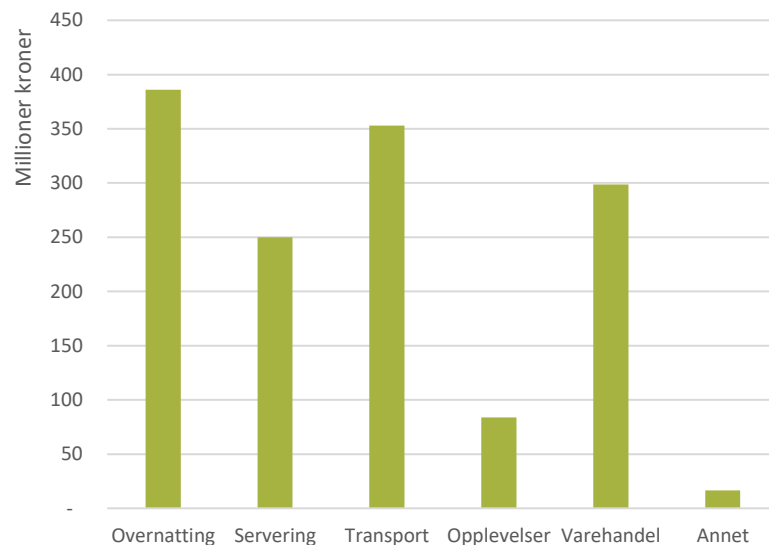
Tilreisende bruker mest penger på transport, varehandel og overnatting

Av et beregnet forbruk fra tilreisende på totalt 1,7 milliarder kroner i 2018, finner vi at om lag 420 millioner kroner ble brukt på transport. Selv om komplisert topografi i Lofoten og Vesterålen gjør at det tar 4 timer å komme seg fra Leknes i sør til Andenes i Nord, kan anslaget virke høyt. Trolig har turistene som har svart på Turistundersøkelsen inkludert noe av transportutgiftene knyttet til reisen til Lofoten og Vesterålen, ikke kun transport innad i regionen. Samtidig vet vi at det er arbeidsplasser og inntekter knyttet til drift av flyplasser og bilutleie i Lofoten og Vesterålen.

Videre beregner vi at de tilreisende legger igjen om lag 400 millioner kroner på varehandel. I overnattingsbransjen finner vi at de tilreisende bruker omtrent 390 millioner kroner, som fordeler seg på 1,1 million gjestedøgn.

Tilreisende bruker omtrent 270 millioner kroner på servering i Lofoten og Vesterålen, hvilket tilsvarer kun 15 prosent av total omsetning. En årsak til det relativt lave anslaget er en økende andel campingturister, som i større grad lager maten selv.

Beregnet total omsetning fra de tilreisende per forbrukskategori i 2018. Millioner kroner.

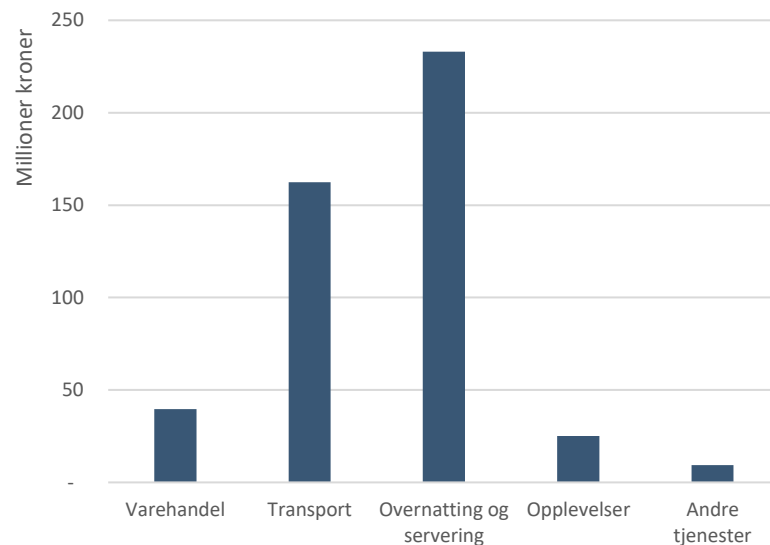

Tilreisendes forbruk i 2018 la grunnlag for en verdiskaping på nesten 600 millioner kroner i det reiselivsrettede næringslivet i Lofoten og Vesterålen

Vi beregner at tilreisendes forbruk i 2018 la grunnlag for en verdiskaping på nesten 600 millioner kroner i det reiselivsrettede næringslivet i Lofoten og Vesterålen. Verdiskaping er definert som summen av bedriftenes lønnskostnader og driftsresultatet før skatt, avgifter, nedskrivninger og avskrivninger. Verdiskaping er omsetningen som «blir igjen» i bedriftene etter vare- og tjenestekjøp for å avlønne innsatsfaktorene arbeidskraft og kapital.

Vi har regnet om det samlede reiselivsrelaterte forbruket (omsetningen) til verdiskaping ut fra lokale forholdstall mellom omsetning og verdiskaping per bransje. Verdiskaping fra tilreisendes forbruk fordeler seg som forventet først og fremst mellom bransjene i reiselivsnæringen, hvor overnattings- og serveringsvirksomhet står for 240 millioner kroner, transport for 195 millioner kroner, mens opplevelser står for 39 millioner kroner. Handelsnæringen har en verdiskaping på 26 millioner kroner knyttet til de tilreisendes forbruk.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2018. Millioner kroner.

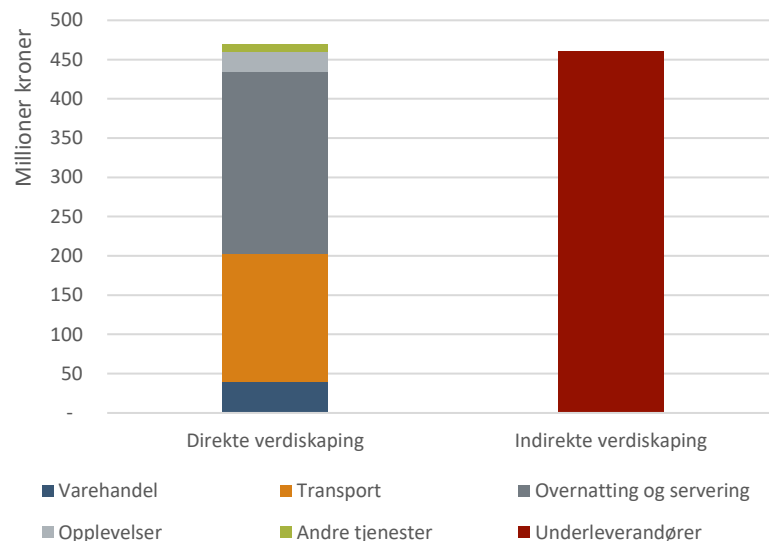

Betydelige ringvirkninger: Verdiskapingen hos norske underleverandører er på nivå med den direkte verdiskapingen fra de tilreisendes forbruk

Verdiskapingen hos norske underleverandører er på nivå med den direkte verdiskapingen fra de tilreisendes forbruk. Den indirekte verdiskapingen er beregnet ut i fra lokal reiselivsnærings vare- og tjenestekjøp i Norge, og tilfaller således ikke bare lokalt næringsliv. Indirekte verdiskaping er produksjonen til underleverandører gjennom hele verdikjeden. Den direkte og indirekte verdiskaping summerer seg til reiselivets omsetning minus import til Norge for hele verdikjeden samlet.

Eiendom og forretningsmessig tjenesteyting er eksempler på viktige underleverandørnæringer i reiseliv.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2018, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører. Millioner kroner.

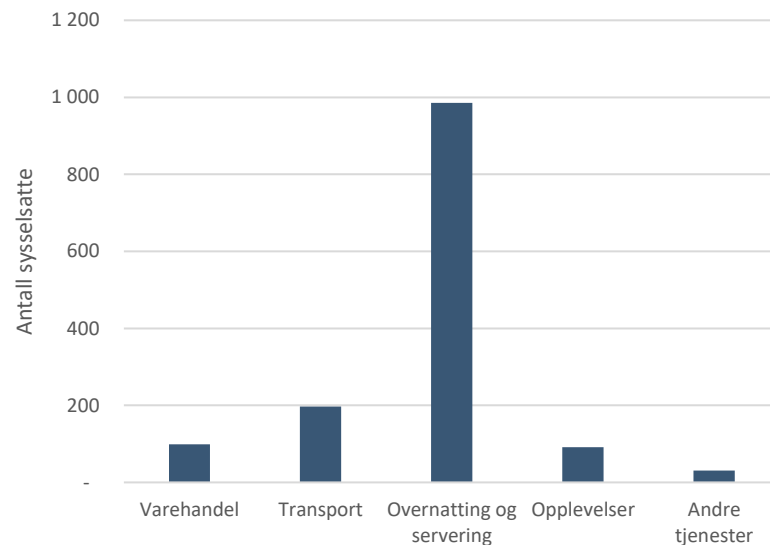

Tilreisendes forbruk i 2018 la grunnlag for omtrent 1 600 arbeidsplasser i det reiselivsrettede næringslivet i Lofoten og Vesterålen

Vi beregner at tilreisendes forbruk i 2018 la grunnlag for ca. 1 600 arbeidsplasser i det reiselivsrettede næringslivet i Lofoten og Vesterålen. Reiselivet er viktig for sysselsettingen i regionen. Av arbeidsplassene beregner vi at det store flertallet er innen overnatting og servering.

Overnatting og servering er arbeidsintensive bransjer. Mye av etterspørselen innen overnatting og servering er på kveldstid, helger eller i ferier, og en stor andel av arbeidsinnsatsen gjøres av deltids- og sesongarbeidere. Lønns- og produktivitetsnivået er følgelig lavt sammenlignet med næringslivet ellers. Omsetning innen overnatting og servering gir mange lokale arbeidsplasser, og skaper arbeidsmuligheter for ungdommer, utlendinger og lavutdannet arbeidskraft som kan ha vanskeligheter med å få seg arbeid ellers. En stor andel av arbeidsinnsatsen utføres av personer som bor fast i regionen, særlig gjelder det produksjonen på sommeren.

Sysselsetting avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2018.

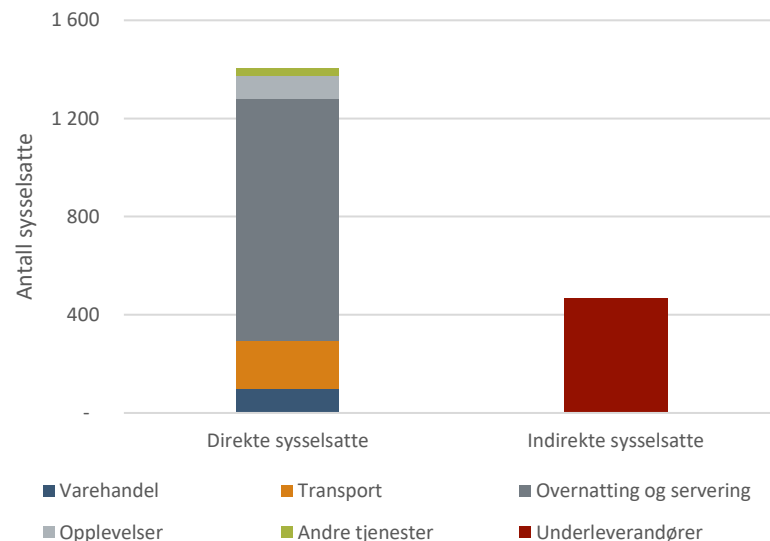

Reiselivsnæringens vare- og tjenestekjøp tilsvarer nesten 600 arbeidsplasser i den nasjonale verdikjeden

Reiselivsnæringens vare- og tjenestekjøp tilsvarer 600 arbeidsplasser hos underleverandører i verdikjeden innenlands.

Det reiselivsrelaterte forbruket legger grunnlag for flere arbeidsplasser i bedriftene som selger direkte til tilreisende enn hos underleverandørbedriftene. Dette skyldes at reiselivsbedriftene er mer arbeidsintensive enn underleverandørene; det skapes flere arbeidsplasser per omsetningskrone innen overnatting og servering enn hos for eksempel eiendomsselskap eller andre vare- og tjenesteleverandører. Mange av de indirekte sysselsatte i den nasjonale verdikjeden jobber og bor i andre deler av landet.

Sysselsetting avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2018, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører. Millioner kroner.

A person is sitting on a rocky cliff, looking out over a coastal town and a large body of water. The sun is low on the horizon, creating a bright glow and long shadows. The sky is filled with colorful clouds. The town below has many buildings and a harbor. The water is calm and reflects the light from the sun. The overall scene is peaceful and scenic.

Utvikling i reiselivet i Lofoten og Vesterålen

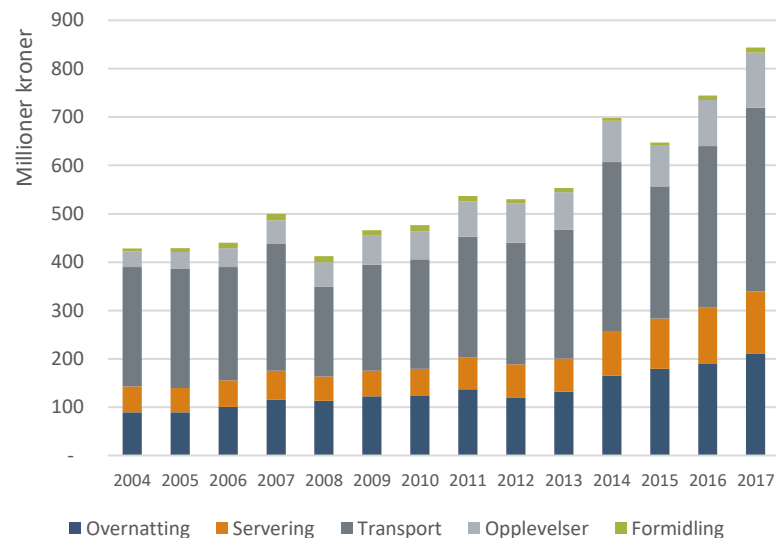
Verdiskapingsveksten har tiltatt de siste fem årene

Reiselivsnæringen i Lofoten og Vesterålen har siden 2013 opplevd en sterk vekst. I perioden 2013-2017 vokste øyregionens verdiskaping med over 50 prosent, hvilket tilsvarer en årlig vekst på nærmere 10 prosent. Serveringsbransjen har hatt den sterkeste utviklingen, tett etterfulgt av de andre innholdsbransjene.

Som figuren viser er transport den største bransjen innen reiselivet i Lofoten og Vesterålen. Dette skyldes regionens fire flyplasser; Andenes, Stokmarknes, Leknes og Svolvær.

For tilreisende fra inn- og utland er Lofoten og Vesterålen først og fremst urørt natur, men natur er ikke alt turistene søker. Kulturopplevelser, fritidsaktiviteter, fjelltur, fisk og sjøliv, surfing, skiaktiviteter etc. er gode grunner til å besøke destinasjonen. Lofoten og Vesterålen har lenge vært en smeltedigel, der mennesker fra hele verden møtes. Fiskere, reiselivsarbeidere, turister, kunstnere og sportsfolk tiltrekkes av naturrikdommen og de økonomiske mulighetene øyriket byr på.

Utvikling i total verdiskaping per reiselivsbransje fra 2004 til 2017. Kilde: Menons regnskapsdatabase

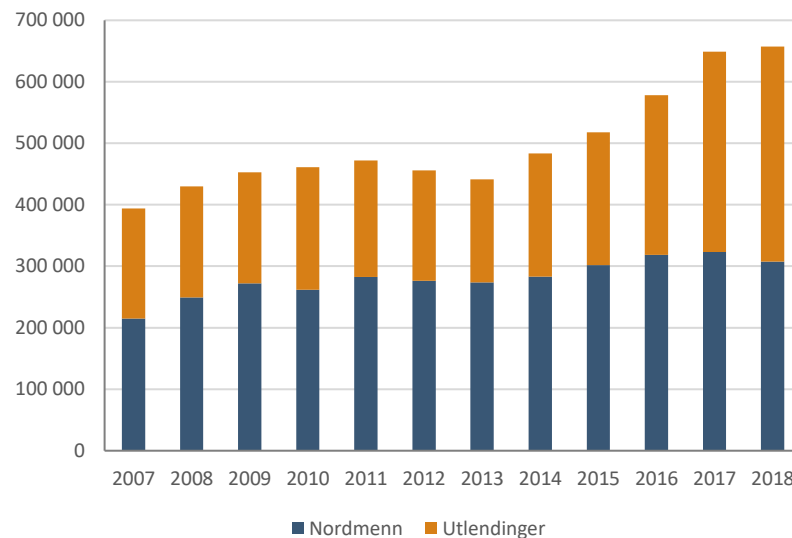
Dobling av utenlandske tilreisende fra 2013

Etter flere år med promotering og merkevarebygging begynte de utenlandske turistene endelig å strømme til regionen rundt år 2013. I løpet av de siste fem årene har antall utenlandske gjestedøgn doblet seg. Veksten i norske turistenes gjestedøgn har derimot vært relativt flat.

Turistene flokker seg særlig til Vest-Lofoten der Reine, Nusfjord, Stamsund, Henningsvær, Moskenes og Svolvær er spesielt populært. De fantastiske strendene Bunes, Horseid og Kvalvika er ansett som verdensattraksjoner. I Vesterålen er Melbu, Bø og Bleik populære turistattraksjoner, og tilgangen til hav med hvalsafari, havørn-observasjon, turer til Trollfjorden etc. er bare noen få av en lang rekke attraksjoner regionen har klart å formidle til et globalt publikum.

Det rapporteres også om at stadig flere kulturturister kommer til øyriket med interesse for kultur og kulturarv. En lang rekke festivaler, som Codstock-festivalen, Lofoten Internasjonale Kammermusikkfest og Stamsund internasjonale teaterfestival, samt VM i Skreifiske er populære arrangementer. Den moderne turist vil med andre ord ha mer enn bare storslått natur, midnattssol og stupbratte fjell.

Antall kommersielle gjestedøgn fra 2007 til 2018. Kilde: Statistikknett

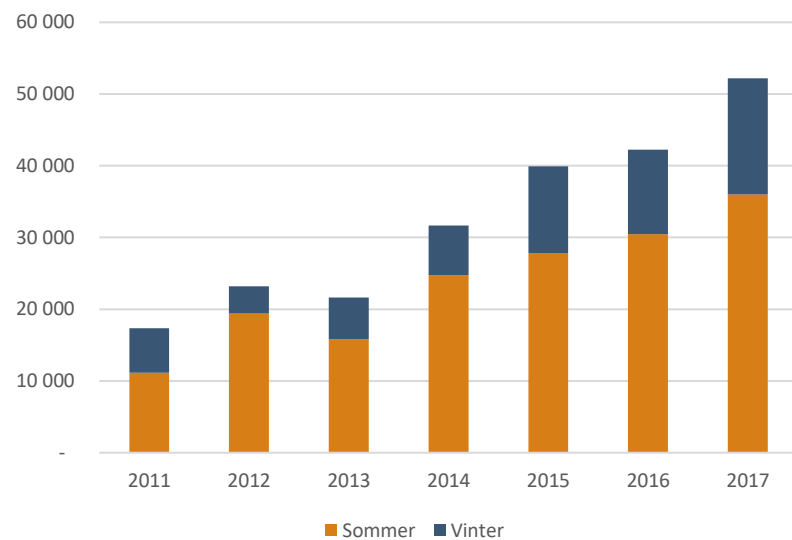
Tredobling av utenlandske flypassasjerer til Lofoten og Vesterålen siden 2011

Figuren til høyre viser antall utenlandske flypassasjerer som kommer til Lofoten og Vesterålen. Merk at både passasjerer som flyr med direkteruter og de som mellomlander andre steder er inkludert, så fremt deres endelige destinasjonsmål er Lofoten eller Vesterålen. Vi ser at en økende andel av de tilreisende fra utlandet kommer med fly. I 2017 var det 35 000 flere utenlandske flypassasjerer enn i 2011. Veksten har vært klart høyest på sommeren.

Til tross for at flere utenlandske turister kommer luftveien har tilgangen lenge vært begrenset, ettersom prisen på reiser til de fire lokale flyplassene (Leknes, Svolvær, Stokmarknes og Andenes) er høy og avstanden til Evenes er relativt stor. Avinor utreder i disse dager alternative lokasjoner for en ny flyplass som kan ta ned store fly i Lofoten. Dette vil øke øyrikets tilgjengelighet og gjøre regionen langt mer attraktiv for utenlandske turister.

Det er imidlertid vedtatt igangsetting av Hålogalandsvei (E10) som vil redusere reisetiden med opptil 45 minutter til Evenes. Det er derfor grunn til å forvente at mye av det økte potensiale fra en ny flyplass kan tas ut gjennom eksisterende lufthavner.

Antall flypassasjerer fra utlandet til Lofoten og Vesterålen fra 2011 til 2017. Kilde: Avinor og Menon.

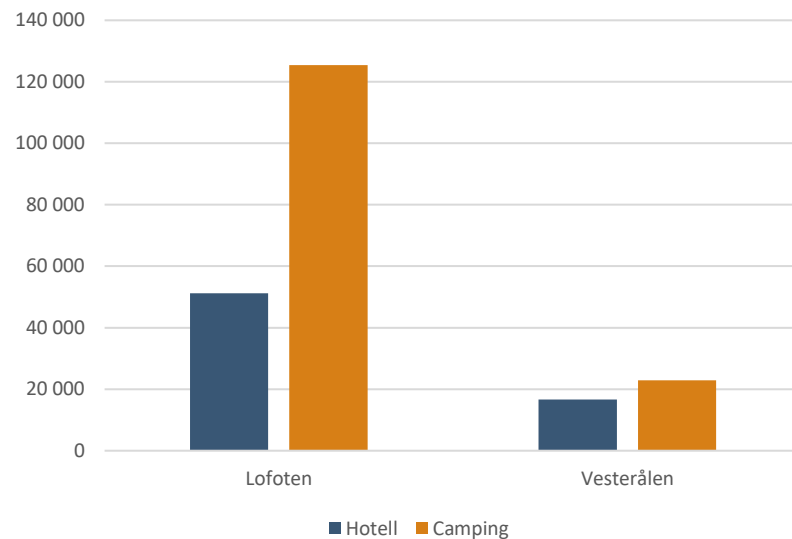
Absoluttveksten er størst innen camping i Lofoten

De siste fem årene har Lofoten og Vesterålen som tidligere nevnt hatt en sterk vekst i antall besøkende. Følgelig har også antall registrerte kommersielle gjestedøgn økt i takt med tilstrømmingen av turister.

Figuren viser absolutt vekst i antall gjestedøgn fra 2013 til 2018 ved hotell og camping, separat for Lofoten og Vesterålen. I Lofoten var det omtrent like mange som overnattet på hotell som på camping i 2013. I de påfølgende årene skjedde det imidlertid et klart skifte i de tilreisendes boform i Lofoten. Over 70 prosent av den absolutte veksten i antall gjestedøgn skyldtes økt campingturisme. I Vesterålen har derimot utviklingen i antall gjestedøgn vært relativt lik mellom hotell og camping, og langt lavere enn i Lofoten.

Vi ser med det at Lofoten har betraktelig høyere absolutt vekst i antall kommersielle gjestedøgn enn Vesterålen, samt at veksten hovedsakelig kommer gjennom økt campingturisme.

Absolutt vekst (2013-2018) i gjestedøgn ved hotell og camping i Lofoten og Vesterålen. Kilde: Statistikknett

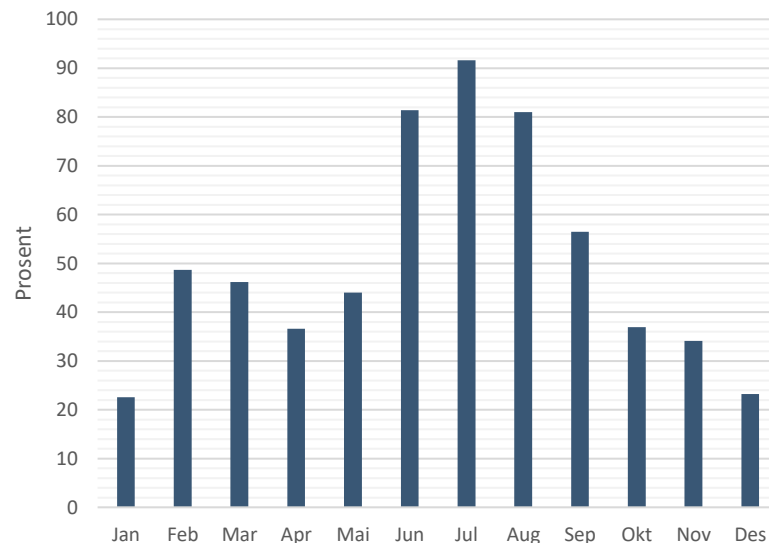
Hotellkapasiteten er sprengt i juli og svært lav i januar

I møte med veksten i antall tilreisende på 70 prosent de senere årene, skulle en forvente å se en kraftig økning i kapasiteten til hoteller og andre kommersielle overnattingssteder i Lofoten og Vesterålen, men dette er ikke tilfellet. Utvikling i antall tilgjengelige rom har nærmest vært flat siden 2010. Det har riktig nok blitt etablert en rekke nye kommersielle overnattingssteder, men samtidig har det vært en nedleggelse av andre overnattingstilbud i regionen.

Resultatet er sprengt hotellkapasiteten om sommeren i Lofoten når det strømmer flest turister til øyriket. Figuren viser at juli definitivt er toppmåneden i Lofoten med en kapasitetsutnyttelse på over 90 prosent. Hotellene er på dette tidspunktet er nærmest fullbooket, slik at tilreisende må velge alternative boformer.

En grunn til at kapasiteten ikke har holdt tritt med antall tilreisende er lav investeringsvilje som følge av den skjeve sesongfordelingen, hvor store inntekter i juli må finansiere svak inntjening i desember og januar. Kapasitetsutnyttelsen er på like i overkant av 20 prosent i desember og januar, selv med en positiv utvikling i vinterturismen de siste årene.

Oversikt over kapasitet på rom (prosent) i Lofoten i 2018. Kilde: Statistikknett

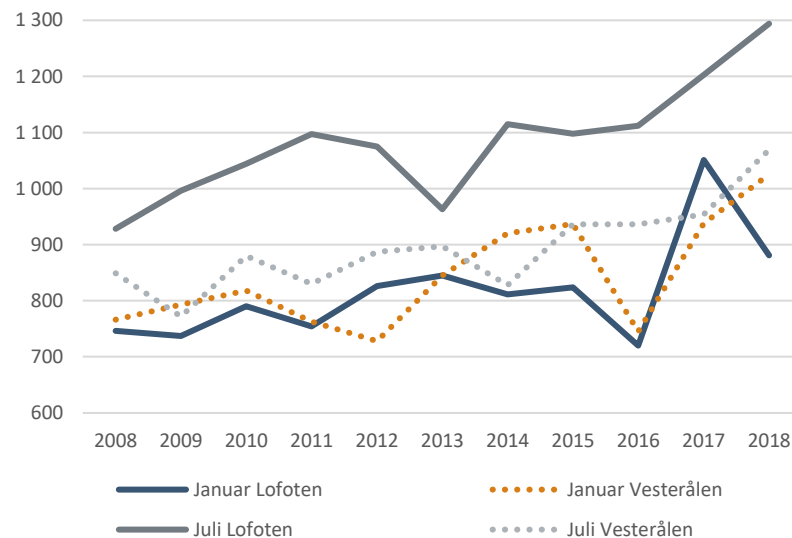
Sprengt hotellkapasitet gir økte priser på sommeren i Lofoten

Hotellenes kapasitetssituasjon påvirker også prisene på hotellrom i regionen. Figuren viser utviklingen i pris per solgte rom i januar og juli fra 2008 til 2018. Gjennom hele perioden har prisen på et hotellrom på sommerstid i Lofoten vært langt dyrere enn på vinterstid. Særlig de siste årene ser vi en sterk prisvekst og ett hotelldøgn i Lofoten kostet nesten 1 300 kroner i juli 2018. I januar 2018 betalte gjestene kun 881 kroner for tilsvarende overnatting.

I Vesterålen varierer det hvorvidt en overnatting er dyrest på sommer- eller vinterstid. I 2018 var prisen i overkant av 1 000 kroner uavhengig om overnattingen fant sted i januar eller i juli.

Lofoten er en av Norges dyreste hotelldestinasjoner på sommeren. Til sammenlikning kostet et hotellrom 981 kroner i Nordland, 718 kroner i Tromsø og 984 kroner i Bergen. De høye prisene gjør øyriket til et eksklusivt reisemål, men kan samtidig hindre videre vekst for næringen ettersom en større andel av de tilreisendes budsjetter må benyttes til overnatting. På den annen side bidrar prisene til å begrense antall tilreisende og virker således som en naturlig beskranking for å unngå «people pollution».

Utvikling i pris per solgte rom for februar og juli i perioden 2008-2018. Kilde: Statistikknett

Lofoten og Vesterålen er blitt en campingdestinasjon

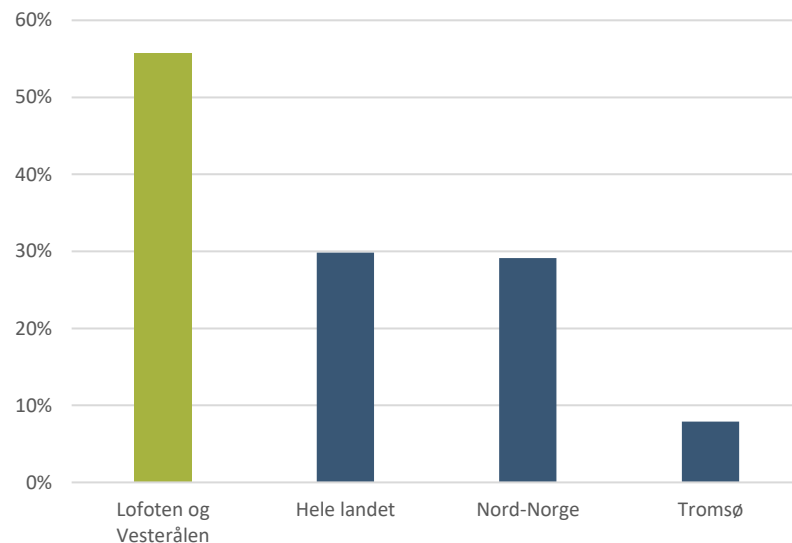
Som følge av sprengt hotellkapasitet har Lofoten og Vesterålen en høy andel campingturister, sett i forhold til andelen i Tromsø, Nord-Norge og resten av landet. Hvilken betydning har dette for forbruk, verdiskaping og sysselsetting?

At tilreisende tilbringer netter på campingplasser fremfor på hotell, gjør at det legges igjen mindre penger innen flere av innholdsbransjene. Denne boformen er langt rimeligere enn overnatting på hotell og måltidene lages i større grad selv. Det er også vanlig å anta at campingturister generelt sett har lavere betalingsvillighet og ønsker en rimeligere ferie. Økt tilstrømming av campingturister vil i så fall innebære lavere veksttakt i verdiskaping og sysselsetting for reiselivsnæringen.

At økt campingturisme i Lofoten kanskje i stor grad skyldes sprengt hotellkapasitet og ikke nødvendigvis en endring i type turister som reiser til regionen, kan imidlertid innebære at campingturistene legger igjen mer penger her enn andre steder.

Andel overnattinger ved campingplasser av totale kommersielle gjestedøgn i 2018.

Kilde: Statistikknett

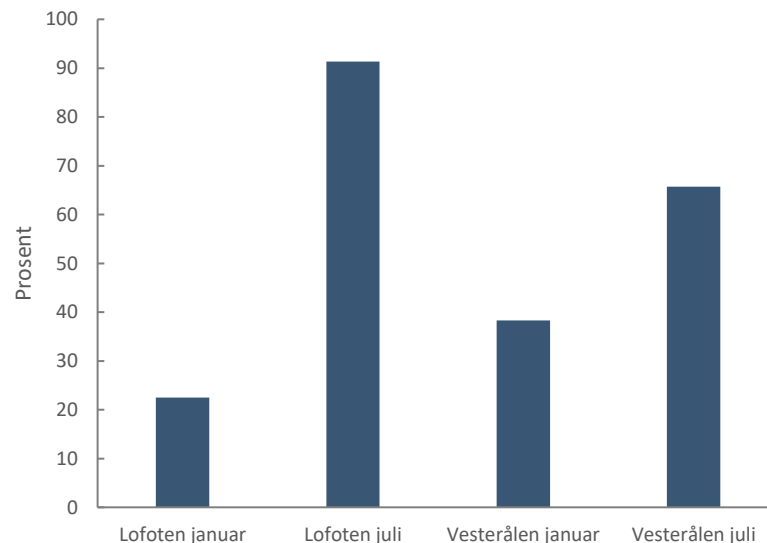
Fortsatt ledig hotellkapasitet i Vesterålen på sommeren

Figuren viser gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse av rom i januar og juli for perioden 2015-2019. I Lofoten er det vanskelig å oppdrive ledige hotellrom på sommeren med en kapasitetsutnyttelse på over 90 prosent, mens 8 av 10 rom står ledig på vinterstid. Vesterålen har derimot en jevnere sesongfordeling, med rundt 40 prosent kapasitetsutnyttelse i januar og 65 prosent i juli.

Lofoten står derfor overfor en situasjon med sterk vekst i antall tilreisende, samtidig som kapasiteten på hotellene er sprengt på sommerstid. Som nevnt resulterer dette i at de tilreisende må benytte alternative boformer, slik som camping. Mangelen på kommersiell overnattingskapasitet kan virke dempende på tilstrømmingen av utenlandske turister, særlig fordi alternative boformer er mindre relevant for utenlandske turister med relativt kort oppholdstid.

Etttersom Vesterålen har relativt lik vakker natur, har samme tilgjengelighet, et godt opplevelsestilbud, samt ledig kapasitet vil en større geografisk spredning av turistene kunne være positivt for begge regioner.

Gjennomsnittlig kapasitetsutnyttning av rom (i prosent) for januar og juli, 2015-2019. Kilde: Statistikknett

Lofotværingene reagerer på «people pollution»

Lofoten og Vesterålen er svært vakkert og fremstilles som noe av det mest attraktive Norge har som reiselivsdestinasjon. Den kraftige veksten i antall tilreisende på sommeren har imidlertid sin bakside. Lokalbefolkningen mener øysamfunnet ikke er rustet for en slik tilstrømming av turister og mener området er i ferd med å miste litt av den urørte naturen. De frykter dette kan ødelegge Lofotens gode navn og rykte både nasjonalt og internasjonalt.

Hovedsakelig er det snakk om to type problemer; det ene knytter seg til storinnrykk av turister, som både tramper ned stier og kan gi en følelse av trengsel. Det andre problemet kan derimot knyttes til ulike typer forsøpling og underdimensjonert infrastruktur. Behovet for flere toalettfasiliteter, avfallsbeholdere og parkeringsplasser er dermed nødvendig.

Direktøren i Destinasjon Lofoten mener at lokalbefolkningen ikke nødvendigvis er mentalt klare for tilstrømmingen av turister og oppfordrer lokalbefolkningen til å endre perspektiv. Dersom problemstillingen snus på hode, er Lofoten svært privilegert som får lov til å vise frem et fantastisk område til andre kulturer.

Videre vil det også være mulig å spre turismen i både tid og geografi for å unngå at all turisme er i Lofoten midt på sommeren. Nærliggende destinasjoner med ledig kapasitet, slik som Vesterålen, kan utvikles og markedsføres i større grad. Spredning av turister utover året vil også kunne bidra til å bedre situasjonen. Sykkelturister burde eksempelvis kunne besøke øysamfunnet også i mai eller september.

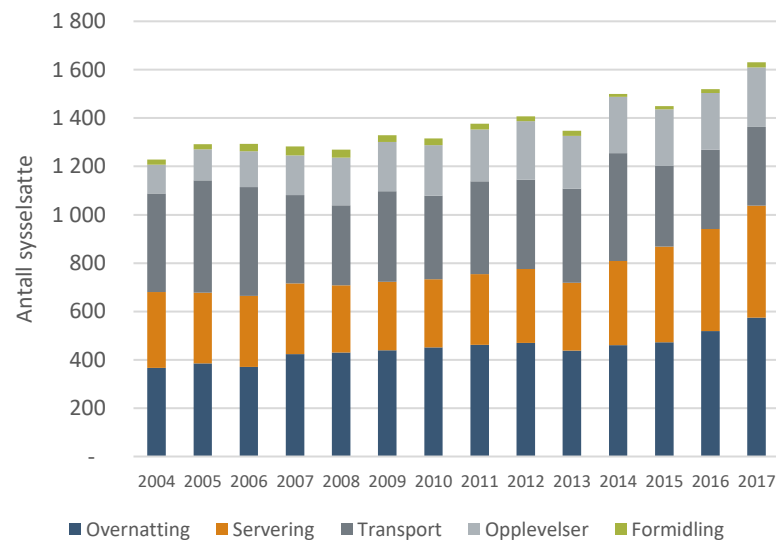

Ingen vesentlig samlet vekst i antall sysselsatte over tid

I sommersesongen strømmer det turister til Lofoten og Vesterålen. Både antall tilreisende, antall gjestedøgn og verdiskaping i reiselivsnæringen har vokst kraftig de siste årene. Øyriket anses som en globalisert lokasjon der både turister og arbeidstakere kommer fra alle verdens hjørner. I møte med en stadig større andel utenlandske tilreisende hentes det stadig inn flere utenlandske reiselivsarbeidere. Fra 2008 til 2012 økte innslaget av utenlandske reiselivsarbeidere i Lofoten med hele 76 prosent, mens det på landsbasis kun var en økning på rundt 40 prosent.

Til tross for dette har ikke utviklingen i antall sysselsatte i reiselivsnæringen fra 2004 til 2017 vært like overbevisende i Lofoten og Vesterålen. Vi ser med andre ord ingen vesentlig samlet vekst over tid. Siden 2013 har næringen vokst med rundt 20 prosent, hvilket tilsvarer en årlig gjennomsnittlig vekst på drøye 4 prosent.

Utvikling i sysselsetting per reiselivsbransje fra 2004 til 2017. Kilde: Menons regnskapsdatabase

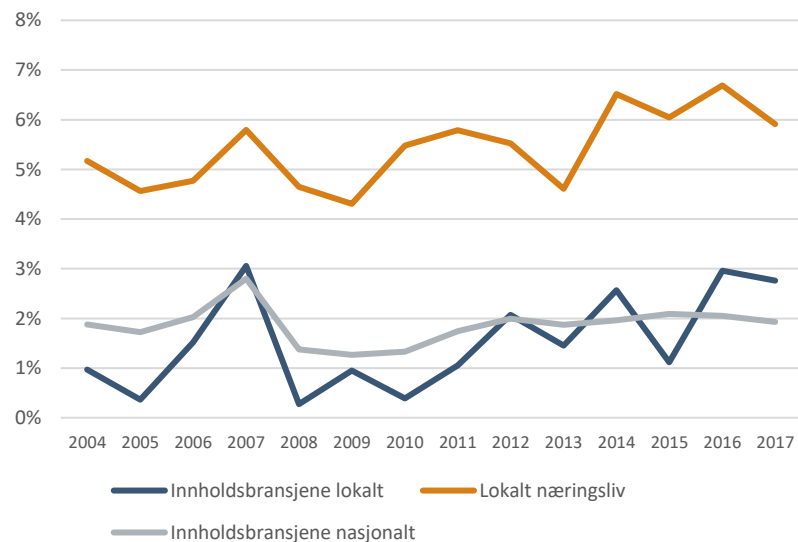
Lønnsomheten er på nivå med nasjonalt reiseliv over tid

Siden 2004 har driftsmarginene i stedbundet reiseliv i Lofoten og Vesterålen, målt ved medianbedriften, jevnt over ligget omtrent på nivå med reiselivet nasjonalt på mellom 1 og 3 prosent. Med stedbundet reiseliv mener vi de tre reiselivsbransjene overnatting, servering og opplevelser. Lokalt næringsliv er privat næringsliv unntatt olje og finans.

Nedgangen i driftsmargin i 2008 kan trolig relateres til finanskrisen, mens svakere kronekurs i tiden etter 2014 har bidratt til økt lønnsomhet med flere tilreisende til Lofoten og Vesterålen.

Det fremkommer også av figuren at det lokale næringslivet i regionen er betydelig mer lønnsomt enn reiselivsnæringen. Mange hotell, både kjedehotell og selvstendige, har leieutgifter som varierer med omsetning, slik at økte inntekter gir stabile resultater i driftsselskap, mens eiendomsselskapet opplever økte inntekter. Slik sett er nok status og utvikling i lønnsomhet undervurdert for overnattingsbransjen sammenlignet med resten av næringslivet.

Lønnsomhet: Driftsmargin – median. Kilde: Menon

Investeringer i hotell og fritidsboliger

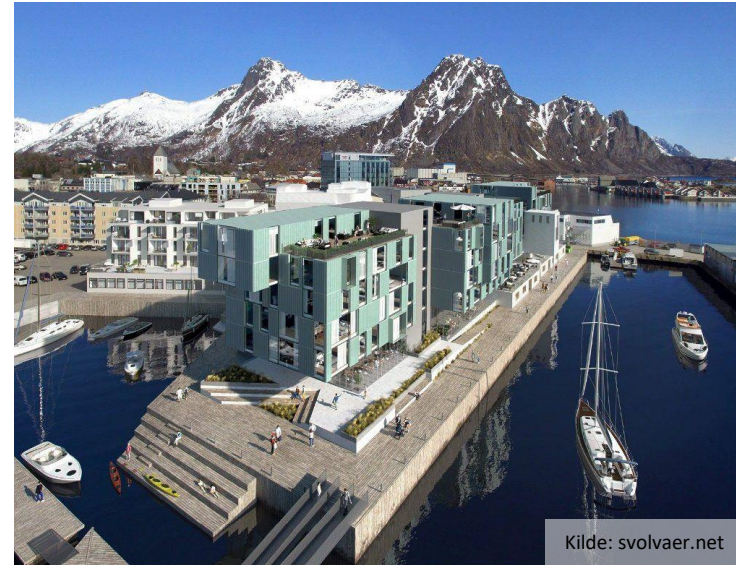
Nytt Thon Hotell bygges i Lofoten med inntil 270 nye hotellrom

Overnattingsstilbudet i Lofoten og Vesterålen består av totalt 1 155 hotellrom fordelt på 23 ulike hoteller. Til tross for en sterk turistvekst har investeringsviljen i hotellbransjen vært dempet, da romkapasiteten har vært tilnærmet uendret de siste ti årene.

Thon Hotel ser derimot viktigheten av å øke kapasiteten for utvikling av vintersesongen i regionen. Derfor bygger de et nytt hotell på tomten til det gamle kjølelageret på kaia i Svolvær. Hotellet kan gi Lofoten inntil 270 nye hotellrom. Trolig vil prosjektet ende med en prislapp på et sted mellom 250 og 500 millioner kroner.

Selv om Thon er den eneste som utvider sin kapasitet, er det flere andre overnattingsaktører som har gjennomført store investeringer i form av oppgradering/rehabilitering.

I 2016 pusset Thon Hotel Lofoten opp sine 190 rom for 19,5 million kroner. Thon Hotel Andrikken pusset opp sine 44 rom i 2017 for 3,2 millioner kroner. Scandic Svolvær og Sortland Hotell gjennomførte også store oppgraderinger til en samlet verdi av 14,5 million. Scandic Vestfjord Hotell gjenåpnet for noen måneder siden etter å ha blitt oppgradert for 6,5 million kroner.

Hotell- og hytteinvesteringer legger grunnlag for 125 arbeidsplasser

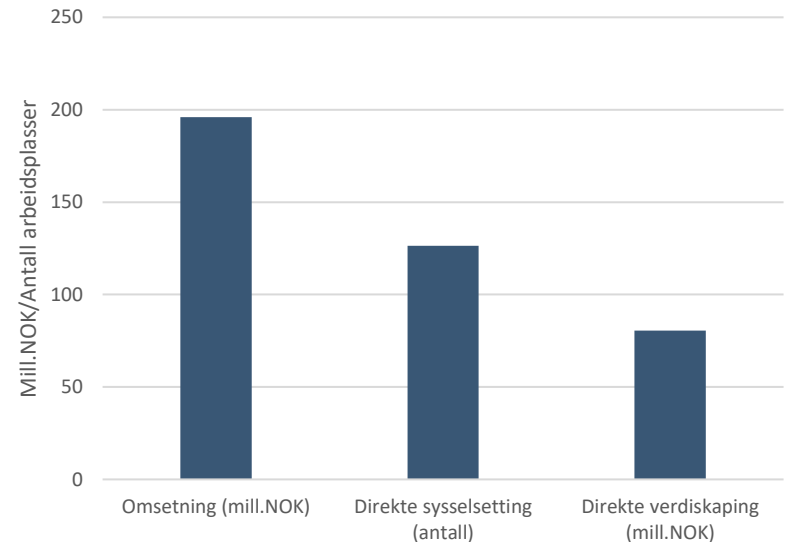
Med 4 352 fritidsbygninger fremstår Lofoten og Vesterålen som en attraktiv region for hytteturisme og det bygges stadig nye hytter. I 2018 ble det oppført 41 hytter i Lofoten, mens det ble bygget 21 hytter i Vesterålen.

Som det fremkommer av figuren genererer hotellinvesteringer, hyttebygging, samt vedlikehold/oppgradering av hytter om lag 200 millioner kroner i omsetning i Lofoten og Vesterålen. Dette tilsvarer over 125 arbeidsplasser. For verdiskaping tilsvarer omsetningen 80 millioner kroner.

For å estimere omsetningen fra hyttebygging har vi lagt til grunn gjennomsnittlig areal per hytte og gjennomsnittlig antall igangsatte/fullførte fritidsbygninger i hver kommune. Videre har vi antatt en gjennomsnittlig byggekostnad på 20 000 kroner per kvm, samt 400 000 kroner for klargjøring av tomt. Gjennomsnittlig årlig kostnad for vedlikehold og oppgradering er satt til 40 000 kroner. Andelen lokale entreprenører som benyttes til bygging og klargjøring antas å være lik 70 prosent.

Når det gjelder hotellinvesteringer er det oss bekjent kun Scandic Vestfjord Hotell som har pusset opp sine lokaler for 6,5 millioner kroner og som derfor benyttes i beregningsgrunnlaget.

Direkte sysselsetting og verdiskaping av beregnet lokal omsetning fra hyttebygging inkludert oppgradering og vedlikehold, samt hotellinvesteringer i 2018. Kilder: SSB, TØI, Wiederstrøm og Menon Economics

Reiselivets lokale betydning

Tilreisendes forbruk legger grunnlaget for 3 prosent av verdiskapingen og 8 prosent av sysselsettingen i næringslivet i Lofoten og Vesterålen

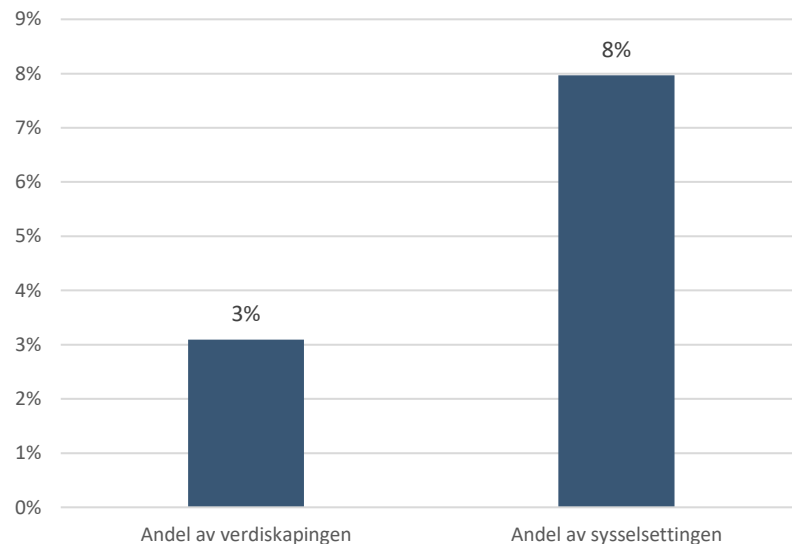
Vi beregner at forbruk og investeringer legger grunnlag for 3 prosent av verdiskapingen og 8 prosent av sysselsettingen i næringslivet (uten olje og finans) i Lofoten og Vesterålen.

I tillegg til at 3 prosent av all verdiskaping i regionen kan knyttes til forbruk og investeringer, vil reiselivsnæringen, handelsnæringen og bygg- og anleggsnæringen gjøre store innkjøp lokalt, noe som genererer inntekter innenfor blant annet eiendomsbransjen, forretningstjenester og varehandel.

Selv om Lofoten og Vesterålen er internasjonalt kjente destinasjoner med et stort trykk av utenlandske turister på sommeren, står ikke reiselivsforbruket for en veldig stor andel av næringslivets verdiskaping. Skjev sesongfordeling og utstrakt campingturisme bidrar nok til at inntektene per turister er lavere enn de kunne vært.

På kultursiden blomstrer Lofoten og Vesterålen på sommeren, og opplevelsestilbudet bidrar til å øke trivselen og skape et attraktivt bomiljø i regionen. Reiselivet utgjør med det et viktig bidrag for næringsliv og lokalbefolkning i Lofoten og Vesterålen.

Beregnet direkte verdiskaping og sysselsetting fra tilreisende som andel av total verdiskaping og sysselsetting i næringslivet i Lofoten og Vesterålen.

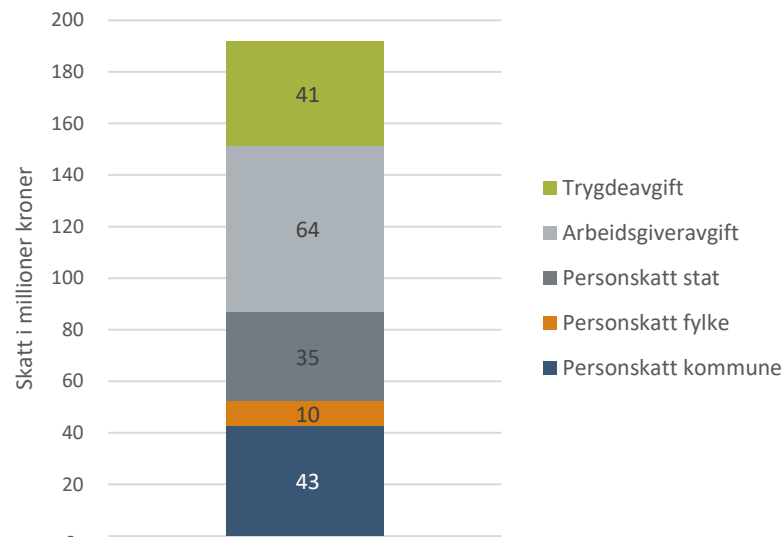
Nesten 200 millioner kroner i totale skatteinntekter fra arbeidsinntekten til de reiselivsansatte i Lofoten og Vesterålen i 2017

Mens staten har inntekter fra en lang rekke inntektskilder, kommer kommunenes skatteinntekter i all hovedsak fra arbeidstakeres inntekter. Figuren til høyre viser beregnede totale skatte- og avgiftsinntekter fra arbeidsinntekten til reiselivsansatte i Lofoten og Vesterålen i 2017, for både stat, fylke og kommune.

Vi ser at det offentlige samlet mottok nesten 200 millioner kroner i skatteinntekter fra arbeidsinntekten til de reiselivsansatte i Lofoten og Vesterålen i 2017. 43 millioner kroner tilfalt kommunen, og 10 millioner kroner tilfalt Nordland fylke. Det resterende var statlige inntekter i form av personskatt, arbeidsgiveravgift og trygdeavgift.

Trygdeavgift og arbeidsgiveravgift beregnes av samlet skattbar inntekt, mens personskatt til kommune, fylke og stat beregnes av bruttoinntekt fratrukket et fradrag på om lag 120 000 kroner. Beregningene er foretatt ut fra lønnskostnader, beregnet antall årsverk og gjennomsnittlig årslønn for heltidsansatte per reiselivsbransje.

Beregnete direkte skatte- og avgiftsinntekter fra reiselivsansattes arbeidsinntekt i 2017. Millioner kroner. Kilde: Menon og SSB.

Utjevning av sesongskjevheter og spredning i geografi er avgjørende for reiselivets videre vekst i Lofoten og Vesterålen

Lofoten og Vesterålen må på mange måter sees på som en suksessregion med tanke på tiltrekking av utenlandske tilreisende. Samtidig har regionen et enormt vekstpotensial ved å tiltrekke seg flere utenlandske turister på både kortere og lengre opphold.

I Lofoten, hvor turister har strømmet til de siste årene, har ikke reiselivsnæringen klart å bygge ut tilstrekkelig overnattingskapasitet i det kommersielle segmentet. Dette er nok preget av at lønnsomheten er moderat ettersom mye av kapasiteten står tom i vinterhalvåret. Det er derfor særlig viktig at Lofoten klarer å formidle regionen som en vinterdestinasjon med god tilgang til Nordlys-opplevelser og et velutviklet aktivitetstilbud. Skreifiske gir også et stort potensial for økt vinterturisme.

I møte med den økende sommerturismen i Lofoten og Vesterålen vil også en geografisk spredning av de tilreisende være avgjørende for videre vekst. Vesterålen er fortsatt et langt mindre velutviklet destinasjonsmål med mye ledig overnattingskapasitet. Det ligger derfor et betydelig potensial i utvikling og formidling av denne delen av regionen.

Kilde: iStockPhoto